

Konspekt lekcji: „POLSKIE PAŃSTWO PODZIEMNE – TAJNA ARMIA I CODZIENNY OPÓR”

Cele poznawcze:

1. Uczeń wyjaśni pojęcie Polskiego Państwa Podziemnego, opisz jego powstanie oraz funkcjonowanie na terenach okupowanych.
2. Uczeń przedstawi strukturę tajnego rządu i omówi jego kluczowe organy, takie jak Delegatura Rządu na Kraj i Rada Jedności Narodowej.
3. Uczeń scharakteryzuje rolę Armii Krajowej w organizacji oporu zbrojnego, sabotażu i działań wywiadowczych.
4. Uczeń wymieni przykłady działań wywiadu i małego sabotażu oraz oceni ich znaczenie w walce z okupantem.
5. Uczeń zaprezentuje sylwetki wybranych postaci Polskiego Państwa Podziemnego.

Cele kształtujące:

1. Uczeń rozwinie umiejętność analizy historycznych wydarzeń oraz wyciągania wniosków na podstawie źródeł historycznych.
2. Uczeń będzie potrafił zinterpretować znaczenie codziennego heroizmu obywateli i konspiratorów w warunkach okupacji.
3. Uczeń zinterpretuje, jak wartości takie jak odwaga, solidarność i patriotyzm wpływały na działania członków podziemia.

Cele wychowawcze:

1. Uczeń rozwinie postawę szacunku wobec bohaterów narodowych i doceni ich wkład w walkę o niepodległość Polski.
2. Uczeń zrozumie wartość wolności i odpowiedzialności za losy narodu, czerpiąc inspirację z postaw konspiratorów.
3. Uczeń nauczy się doceniać rolę lokalnych społeczności w budowaniu oporu wobec okupanta.

Formy i metody pracy: praca w grupie, praca z grą „Bohaterowie Niezłomni”, pogadanka, praca pod kierunkiem nauczyciela, łączenie elementów w pary, pytania do uczniów, pytania do bohaterów, .

Środki dydaktyczne: film edukacyjny, karty pracy, edukacyjna gra planszowa.

Czas trwania lekcji: 45 minut (z uwagi na wielość proponowanych zadań można wybrać te, które nauczyciel uzna za najbardziej odpowiednie)

Klasa: 7 i 8 szkół podstawowych oraz szkoły ponadpodstawowe

Zadanie publiczne „Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

1. Czynności porządkowe (przywitanie, sprawdzenie obecności).

2. Wprowadzenie w temat lekcji.

- Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji. Może skorzystać z poniższego tekstu.

Polskie Państwo Podziemne było wyjątkowym zjawiskiem II wojny światowej, stanowiąc tajny system władz państwowych działających na ziemiach okupowanych w imieniu rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Jego struktura obejmowała administrację cywilną i wojskową. Delegatura Rządu na Kraj odpowiadała za organizację życia codziennego, tajne nauczanie, pomoc społeczną oraz zbieranie informacji. Wspierała także ludność żydowską poprzez Radę Pomocy Żydom „Żegota”. Zbrojnym filarem Polskiego Państwa Podziemnego była Armia Krajowa (AK), największa podziemna organizacja w Europie. Prowadziła działania zbrojne, sabotażowe i wywiadowcze, a jej kulminacyjnym wydarzeniem było Powstanie Warszawskie w 1944 roku. AK przygotowywała także kraj na czas powstania powszechnego, które miało wyzwolić Polskę spod okupacji. Kluczową rolę odegrali bohaterowie tacy jak Witold Pilecki, który dobrowolnie trafił do Auschwitz, Stefan Rowecki „Grot” komendant główny AK, czy Jan Bytnar „Rudy” i Tadeusz Zawadzki „Zośka”, działający w Szarych Szeregach. Codzienny heroizm tych ludzi oraz wsparcie obywateli tworzyły fundamenty sukcesu Polskiego Państwa Podziemnego, które pozostaje symbolem niezłomności i walki o wolność. To inspirująca lekcja odwagi i solidarności dla kolejnych pokoleń.

- Film edukacyjny „Polskie Państwo Podziemne” wydany przez IPNtvPL. Uczniowie oglądając film wypisują w zeszycie jak największą ilość informacji.

<https://www.youtube.com/watch?v=7eRbb6VNUfY>

3. Polskie Państwo Podziemne. Podstawowe informacje.

- Nauczyciel zadanie pytania uczniom, nawiązujące do obejrzanego wcześniej filmu edukacyjnego. Nauczyciel uzupełnia odpowiedzi uczniów jeżeli występuje taka potrzeba.

Czym było Polskie Państwo Podziemne?

Polskie Państwo Podziemne to tajny system władz państwowych działających na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką i sowiecką w latach 1939-1945, reprezentujący rząd RP na uchodźstwie.

Jakie były główne struktury cywilne Polskiego Państwa Podziemnego?

Główne struktury cywilne obejmowały Delegaturę Rządu na Kraj, która kierowała administracją podziemną, oraz Radę Jedności Narodowej, pełniącą funkcję quasi-parlamentu.

Jakie zadania realizowała Delegatura Rządu na Kraj?

Delegatura Rządu zajmowała się organizacją tajnego nauczania, pomocą społeczną, propagandą, zbieraniem informacji oraz przygotowaniem struktur administracyjnych na czas po wyzwoleniu.

Co to była Armia Krajowa i jakie były jej cele?

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

Armia Krajowa (AK) była zbrojnym ramieniem Polskiego Państwa Podziemnego, której celem było prowadzenie działań sabotażowych, wywiadowczych, przygotowanie powstania powszechnego i wspieranie ludności cywilnej.

Jakie działania sabotażowe i wywiadowcze podejmowano w ramach AK?

Działania obejmowały niszczenie infrastruktury wroga, unieruchamianie transportu kolejowego, niszczenie magazynów, likwidację agentów niemieckich i współpracowników okupanta.

Jakie było znaczenie tajnego nauczania w czasie okupacji?

Tajne nauczanie pozwalało na kontynuowanie edukacji setkom tysięcy uczniów, chroniąc polską kulturę i tożsamość narodową przed próbami wynarodowienia.

Dlaczego Polskie Państwo Podziemne jest uważane za wyjątkowe?

Polskie Państwo Podziemne było jedynym w Europie tak rozbudowanym systemem władz podziemnych, który jednocześnie organizował opór wobec okupantów i przygotowywał się do odbudowy kraju po wojnie.

4. Struktura Polskiego Państwa Podziemnego.

- Uczniów dzieli się na grupy 2-3 osobowe. Tabele poniżej należy wydrukować dla każdej z grup oraz rozciąć wzdłuż wersów i kolumn (Załącznik nr 1). Każda z grup ma za zadanie ułożyć w odpowiedniej chronologii rozwój struktur wojskowych w ramach Polskiego Państwa Podziemnego. Uczniowie mogą skorzystać z kodu QR, który umożliwi im dostęp do materiałów edukacyjnych IPN.

STRUKTURY WOJSKOWE

27.09-13.11.1939 r.	Śłużba Zwycięstwu Polski
13.11.1939-14.02.1942 r.	Związek Walki Zbrojnej
14.02.1942-19.01.1945 r.	Armia Krajowa

- Tabele poniżej należy wydrukować dla każdej z grup oraz rozciąć wzdłuż wersów i kolumn (Załącznik nr 1). Uczniowie w tych samych grupach mają za zadanie połączyć opisy wraz z nazwami instytucji Polskiego Państwa Podziemnego.

Rząd RP na uchodźstwie	Najwyższy organ władzy Polskiego Państwa Podziemnego. Funkcjonował poza granicami kraju, najpierw we Francji, a później w Wielkiej Brytanii. Jego zadaniem było reprezentowanie interesów Polski na arenie międzynarodowej, organizowanie wsparcia dla działań zbrojnych i cywilnych w kraju oraz zapewnienie ciągłości legalnych władz polskich.
Prezydent RP	Pełnił funkcję zwierzchnika władz Polskiego Państwa Podziemnego. Mianował premiera rządu na. Jego rola polegała na zapewnieniu legalności działań podziemnych struktur oraz kierowaniu polityką Polski na uchodźstwie.
Rada Jedności Narodowej (RJN)	Quasi-parlament Polskiego Państwa Podziemnego, w której skład wchodził przedstawiciele różnych ugrupowań politycznych. Pełniła funkcję doradczą wobec Delegatury Rządu na Kraj, opiniując kluczowe decyzje i działania polityczne. Przygotowywała także podstawy ustrojowe i polityczne na czas po wyzwoleniu Polski.
Delegatura Rządu na Kraj	Centralny organ cywilny Polskiego Państwa Podziemnego, działający na terenach okupowanych. Odpowiadała za organizację życia społecznego, w tym tajne nauczanie, pomoc społeczną, działalność propagandową oraz zbieranie informacji wywiadowczych. Koordynowała również współpracę z Armią Krajową i przygotowywała administrację na czas odbudowy państwa.
Delegat Rządu RP	Najwyższy przedstawiciel rządu na uchodźstwie na ziemiach okupowanych. Kierował całością działań cywilnych, stojąc na czele Delegatury Rządu na Kraj. Odpowiadał za koordynację działań administracyjnych, społecznych i wywiadowczych, a także za przygotowanie struktur państwowych do przejęcia władzy po

	wyzwoleniu. Pełnił funkcję wicepremiera, zapewniając ciągłość legalnych władz polskich na okupowanych ziemiach.
--	---

5. Działalność Armii Krajowej.

- Wykład na temat działalności Armii Krajowej. Nauczyciel może skorzystać z tekstu poniżej.

Armia Krajowa (AK) odegrała kluczową rolę w organizacji oporu zbrojnego, sabotażu i działań wywiadowczych w czasie II wojny światowej, będąc zbrojnym ramieniem Polskiego Państwa Podziemnego. Powstała w 1942 roku z przekształcenia Związku Walki Zbrojnej i stała się największą podziemną organizacją wojskową w okupowanej Europie, liczącą w szczytowym momencie nawet 390 tysięcy członków. AK przygotowywała kraj do powstania powszechnego, które miało być kluczowym momentem w wyzwoleniu Polski. W ramach tych przygotowań organizowano oddziały partyzanckie, które prowadziły walki z siłami okupacyjnymi. Najbardziej znanym zrywem zbrojnym zorganizowanym przez AK było Powstanie Warszawskie w 1944 roku, które pomimo klęski stało się symbolem odwagi i determinacji Polaków w walce o wolność. Działania sabotażowe Armii Krajowej miały na celu osłabienie niemieckiej administracji i gospodarki wojennej. Obejmowały one wysadzanie mostów i linii kolejowych, unieruchamianie transportów wojskowych, niszczenie magazynów z zaopatrzeniem oraz sabotowanie produkcji w zakładach przemysłowych. Częścią działań sabotażowych były także akcje symboliczne, takie jak malowanie znaków Polski Walczącej na murach, które podtrzymywały ducha narodowego w społeczeństwie. Równolegle AK prowadziła rozbudowaną działalność wywiadowczą, zbierając informacje o ruchach wojsk niemieckich, lokalizacji obiektów strategicznych oraz planach okupanta. Dane te były przekazywane aliantom i odegrały istotną rolę w działaniach wojennych, na przykład w przygotowaniach do lądowania w Normandii. Ważnym elementem wywiadu było śledzenie niemieckich badań nad bronią rakietową V-1 i V-2, co miało strategiczne znaczenie dla zachodnich aliantów. Armia Krajowa była symbolem narodowego oporu i jednym z głównych narzędzi walki o niepodległość Polski. Jej działania osłabiały siły okupanta, mobilizowały społeczeństwo do działania i zapewniały ciągłość walki w warunkach okupacji. Choć działalność AK nie zawsze przynosiła natychmiastowe rezultaty, jej znaczenie dla przetrwania polskiej tożsamości narodowej i przygotowań do odbudowy kraju po wojnie było nieocenione.

- Uczniowie skanują kod QR znajdujący się poniżej z linkiem do informacji na temat działań dywersyjnych Armii Krajowej. Kod QR należy wyświetlić na projektorze lub tablicy interaktywnej. Uczniowie oceniają skalę działań Armii Krajowej bazując na danych z IPN.

6. Wielkie postacie Polskiego Państwa Podziemnego.

- Uczniów dzieli się na 7 grup. Losowo rozdaje się każdej grupie następujące karty postaci bohaterów z gry „Bohaterowie Niezlomni”: Witold Pilecki, Jan Bytnar „Rudy”, Tadeusz Zawadzki „Zośka”, Stefan Rowecki „Grot”, Emil Fieldorf „Nil”, Elżbieta Zawadzka „Zo”, Tadeusz Bór-Komorowski „Bór”.
- Każda z grup ma za zadanie zeskanować kod QR znajdujący się na karcie oraz przygotować krótką prezentację osoby.

7. Codzienny heroizm.

- Polskie Państwo Podziemne było fenomenem na skalę światową. Nie byłoby możliwe jego istnienie bez bezgranicznego oddania i patriotyzmu całego społeczeństwa.
- Uczniowie w grupach, które stworzyli poprzednio mają za zadanie przygotować listę pytań do postaci, których karty wylosowali.
- Uczniowie z pozostałych grup będą próbowali odpowiedzieć na postawione postaciom pytania.

8. Podsumowanie.

- Nauczyciel podsumowuje lekcję. Może wykorzystać tekst poniżej:

Polskie Państwo Podziemne było wyjątkowym zjawiskiem w historii II wojny światowej, stanowiącym symbol niezłomności i walki Polaków o wolność. Jego struktury cywilne, takie jak Delegatura Rządu na Kraj i Rada Jedności Narodowej, oraz zbrojne, na czele z Armią Krajową, skutecznie organizowały opór przeciwko okupantom. Codzienny heroizm konspiratorów i obywateli przejawiał się w działaniach takich jak sabotaż, wywiad, tajne nauczanie i pomoc społeczna. Dzięki tym działaniom Polacy nie tylko osłabiali siły wroga, ale także zachowali swoją tożsamość narodową. Lekcja pokazała, jak ważne są odwaga, solidarność i patriotyzm w obliczu trudnych wyzwań, a także przypomniła o bohaterach, których postawy pozostają inspiracją dla kolejnych pokoleń.

Zadanie publiczne “Ku pamięci bohaterów - planszowa gra edukacyjna na temat bohaterów Powstania Warszawskiego, żołnierzy walczących w II Wojnie Światowej i Polskiego Państwa Podziemnego oraz powojennego podziemia niepodległościowego”
jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Ministerstwa Obrony Narodowej

- Podsumowanie lekcji z wykorzystaniem aplikacji kahoot.

<https://create.kahoot.it/details/a7143517-b590-4138-b416-ab737b09f4d9>

Gry edukacyjne:

- O rety krety (zaznacz właściwe postacie): <https://wordwall.net/pl/resource/84530207>
- Labirynt (dojdź do wskazanych postaci): <https://wordwall.net/pl/resource/84530348>
- Pociągi (połącz wydarzenia z datami): <https://wordwall.net/pl/resource/84530531>
- Znajdź słowa związane z Polskim Państwem Podziemnym:
<https://wordwall.net/pl/resource/84530635>
- Ustal kolejność wydarzeń: <https://wordwall.net/pl/resource/84530709>

Załącznik nr 1

WŁADZE WOJSKOWE

27.09-13.11.1939 r.	Służba Zwycięstwu Polski
13.11.1939-14.02.1942 r.	Związek Walki Zbrojnej
14.02.1942-19.01.1945 r.	Armia Krajowa

WŁADZE CYWILNE

Rząd RP na uchodźstwie	Najwyższy organ władzy Polskiego Państwa Podziemnego. Funkcjonował poza granicami kraju, najpierw we Francji, a później w Wielkiej Brytanii. Jego zadaniem było reprezentowanie interesów Polski na arenie międzynarodowej, organizowanie wsparcia dla działań zbrojnych i cywilnych w kraju oraz zapewnienie ciągłości legalnych władz polskich.
Prezydent RP	Pełnił funkcję zwierzchnika władz Polskiego Państwa Podziemnego. Mianował premiera rządu na uchodźstwie, jego członków oraz Delegata Rządu na Kraj. Jego rola polegała na zapewnieniu legalności działań podziemnych struktur oraz kierowaniu polityką Polski na uchodźstwie.
Rada Jedności Narodowej (RJN)	Quasi-parlament Polskiego Państwa Podziemnego, w której skład wchodził przedstawiciele różnych ugrupowań politycznych. Pełniła funkcję doradczą wobec Delegatury Rządu na Kraj, opiniując kluczowe decyzje i działania polityczne. Przygotowywała także podstawy ustrojowe i polityczne na czas po wyzwoleniu Polski.
Delegatura Rządu na Kraj	Centralny organ cywilny Polskiego Państwa Podziemnego, działający na terenach okupowanych. Odpowiadała za organizację życia społecznego, w tym tajne nauczanie, pomoc społeczną, działalność propagandową oraz zbieranie informacji wywiadowczych. Koordynowała również współpracę z Armią Krajową i przygotowywała administrację na czas odbudowy państwa.
Delegat Rządu RP	Najwyższy przedstawiciel rządu na uchodźstwie na ziemiach okupowanych. Kierował całością działań cywilnych, stojąc na czele Delegatury Rządu na Kraj. Odpowiadał za koordynację działań administracyjnych, społecznych i wywiadowczych, a także za przygotowanie struktur państwowych do przejęcia władzy po wyzwoleniu. Pełnił funkcję wicepremiera, zapewniając ciągłość legalnych władz polskich na okupowanych ziemiach.